Fizica III – Electromagnetism

Aplicatii # 5 - Linii electrice.

Regim variabil in timp. Adaptare.

Prof.dr.ing. Gabriela Ciuprina gabriela@lmn.pub.ro

As.dr.ing. Mihai Popescu mihai p@lmn.pub.ro

S.I..dr.ing. Sorin Lup sorin@lmn.pub.ro

Linii electrice (circuite electrice cu parametri distribuiti)

- Concepte utile*
 - 1.1. Modelul liniei. Parametri lineici. Ecuatiile liniilor (telegrafistilor).
 - 1.2. Linia fara pierderi. Regim tranzitoriu. Impedanta liniei.
 - 1.3. Reflexia pe linii fara pierderi. Adaptare.
 - 1.4. Coeficientul de reflexie
 - 1.5. Linii cu pierderi.
- 2. Experimente virtuale simple
- 3. Experiment real

1. Concepte utile

1.1. Modelul liniei. Parametrii lineici.

Ecuatiile liniilor (telegrafistilor).

 $\Delta \varphi \approx L_l i(z,t) \Delta z$

 $2\Delta u_f \approx R_l i(z,t) \Delta z$

 $\Delta i_a \approx G_l u(z,t) \Delta z$

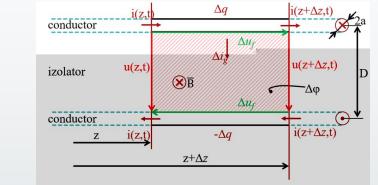
 $\Delta q \approx C_l u(z,t) \Delta z$

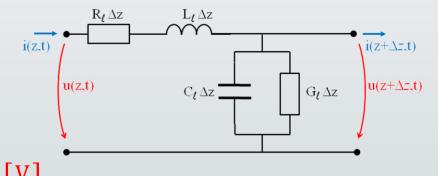
lungime a

liniei

$$C_l \left[\frac{\mathrm{F}}{m} \right]$$

 $=R_l i(z,t) + L_l \frac{\partial i(z,t)}{\partial z}$

Rierderile de tensiune pe unitatea de lunaime a

caderile de viteza de tensiune variatie a lineice pe fluxului conductoa lineic (L_1i) rele liniei ..., 2022-2023

 $\frac{\partial i(z,t)}{\partial z} = G_l u(z,t) + C_l \frac{\partial u(z,t)}{\partial t}$ curentul prin Pierderile de dielectric, pe + variatie a curent pe unitatea de unitatea de

> lungime a liniei

viteza de sarcinii lineice (C_1u)

12/5/2022

1. Concepte utile Linia fara pierderi. Regim tranzitoriu. Impedanta liniei $|R_li| \ll |L_l \frac{\partial i}{\partial t}|$

- Linia fara pierderi este linia in care nu exista pierderi Joule.
- Formal $R_l = 0$, $G_l = 0$, dar in realitate o comportare ca a liniei fara pierderi este obtinuta in conditiile in care componentele resistive din ecuatiile de ordin 1 sunt neglijabile in raport cu cele reactive:

$$\frac{\partial u}{\partial z} = L_{l} \frac{\partial t}{\partial t}$$

$$-\frac{\partial i}{\partial z} = C_{l} \frac{\partial u}{\partial t}$$

$$\frac{\partial^{2} u(z,t)}{\partial z^{2}} = L_{l} C_{l} \frac{\partial^{2} u(z,t)}{\partial t^{2}}$$

$$u(z,t) = u_{d}(z,t) + u_{i}(z,t) + U_{0}$$

$$i(z,t) = \frac{1}{Z_{0}} u_{d}(z,t) - \frac{1}{Z_{0}} u_{i}(z,t) + I_{0}$$

$$u_d(z,t) = f(\theta_-)$$

$$u_i(z,t) = g(\theta_-)$$

$$\theta_{-} = t - z/v$$

$$\theta_+ = t + z/v$$

$$v = \frac{1}{\sqrt{L_l C_l}}$$

$$Z_0[\Omega]$$
 = impedanța caracteristică a liniei fara pierderi $Y_0[S]$ = admitanța caracteristică a liniei fara pierderi

$$L_{l}v = L_{l}\frac{1}{\sqrt{L_{l}C_{l}}} = \sqrt{\frac{L_{l}}{C_{l}}} \stackrel{\text{not}}{=} Z_{0}$$

$$= \frac{1}{Y_{0}}; \quad Y_{0} = \sqrt{\frac{C_{l}}{L_{l}}}$$

 $|G_l u| \ll \left| C_l \frac{\partial u}{\partial t} \right|$

Daca linia este plasata in aer (vid), atunci

$$v = \frac{1}{\sqrt{L_l C_l}} = \frac{1}{\sqrt{\underline{\mu_0}} \varepsilon_0 P} = \frac{1}{\sqrt{\mu_0 \varepsilon_0}} = c \approx 3 \cdot 10^8 \frac{\text{m}}{\text{s}}$$

12/5/2022

Concepte utile Linia fara pierderi. Regim tranzitoriu. Impedanta liniei

1)Solutia ecuatiilor liniei **fara** pierderi in regim variabil in timp:

$$\begin{cases} u(z,t) = u_d(z,t) + u_i(z,t) + U_0 \\ i(z,t) = \underbrace{\frac{u_d(z,t)}{Z_0}}_{i_d(z,t)} - \underbrace{\frac{u_i(z,t)}{Z_0}}_{i_i(z,t)} + I_0 \end{cases}$$
 Atentie! $I_0 \neq \frac{U_0}{Z_0}$

2) Viteza de propagare, impedanța / admitanța carcateristică

$$v = \frac{1}{\sqrt{L_l C_l}};$$
 $Z_0 = \sqrt{\frac{L_l}{C_l}};$ $Y_0 = \sqrt{\frac{C_l}{L_l}};$ $Z_0 = \frac{1}{Y_0}$

3)
$$u_d(z,t), u_i(z,t) \rightarrow \text{unde elementare de tensiune}$$

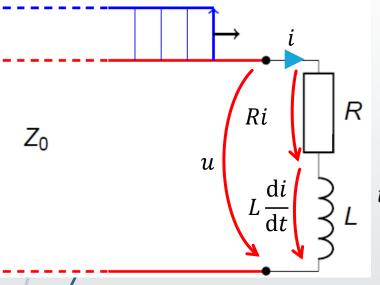
$$i_d(z,t) = \frac{u_d(z,t)}{Z_0}, i_i(z,t) = -\frac{u_d(z,t)}{Z_0} \rightarrow \text{unde elementare de current}$$

4) Expresile undelor elementare de tensiune și curent se determină din condițiile concrete în care uncționează linia (condiții inițiale și la capete – conform T. de unicitate, sec. 4.5.).

 \mathfrak{S} Constantele U_0 si I_0 sunt componente continui arbitrare, aceleasi in toate punctele liniei, care se determina din conditiile initiale. 12/5/2022

1. Concepte utile

1.3. Reflexia pe linia fara pierderi. Adaptare.

In scrierea expresiilor generale, se inlocuieste t cu t-x/v.

In scrierea expresiilor generale, se inlocuieste t cu t-x/v.

$$u_{d}(x,t) = E_{0} \qquad u_{i}(x,t) = \left(\frac{2Z_{0}E_{0}}{Z_{0}+R}e^{-\frac{\left(t-\frac{x}{v}\right)}{\tau}} - \frac{E_{0}(Z_{0}-R)}{Z_{0}+R}\right)1(t-\frac{x}{v})$$

$$L\frac{di}{dt}$$

$$L\frac{di}{$$

se demonstreaza ca (vedeti curs)

$$u_{i}(t) = \left(\frac{2 Z_{0} E_{0}}{Z_{0} + R} e^{-\frac{t}{\tau}} - \frac{E_{0}(Z_{0} - R)}{Z_{0} + R}\right) 1(t)$$

$$i_{i}(t) = -\frac{u_{i}(t)}{Z_{0}}$$

In cazul L=0

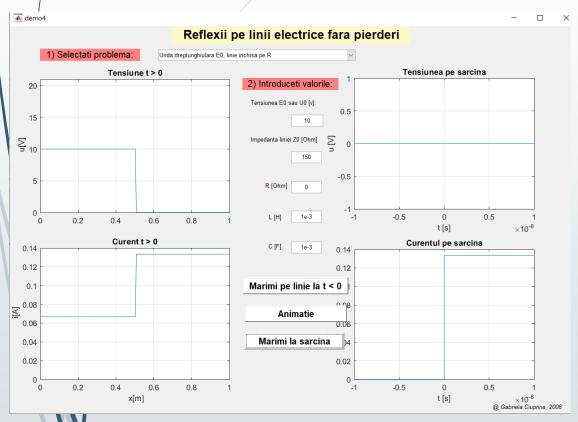
$$u_i(x,t) = \left(-\frac{E_0(Z_0 - R)}{Z_0 + R}\right) 1\left(t - \frac{x}{v}\right)$$
$$i_i(x,t) = -\frac{u_i(x,t)}{Z_0}$$

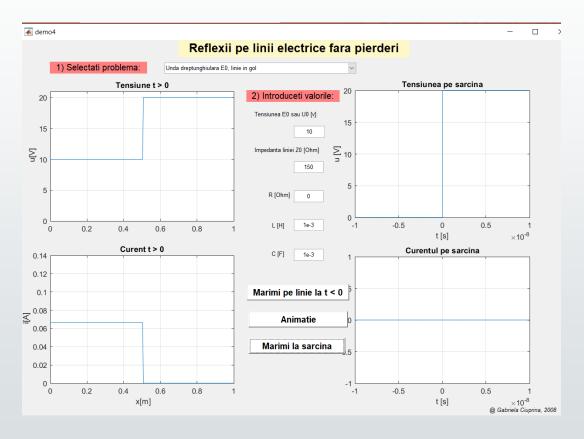
Daca $Z_0 = R$ atunci nu exista unda inversa (nu exista reflexii). Se spune ca sarcina este **adaptata** liniei.

12/5/2022

7

Concepte utile Reflexia pe linia fara pierderi. Adaptare.

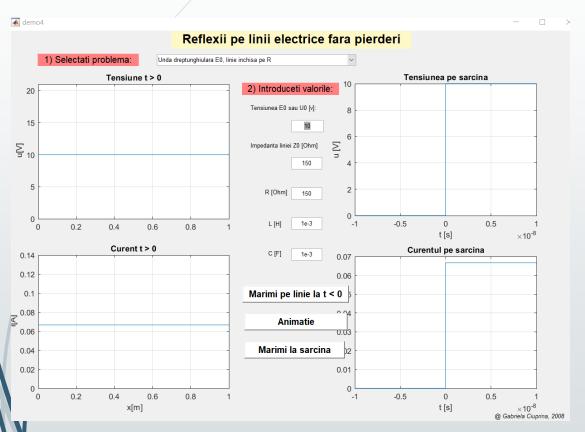

Linie in scurt, tensiunea devine zero, curentul se dubleaza. EM. 2022-2023

Linie in gol, curentul devine zero, tensiunea se dubleaza.

12/5/2022

Concepte utile Reflexia pe linia fara pierderi. Adaptare.

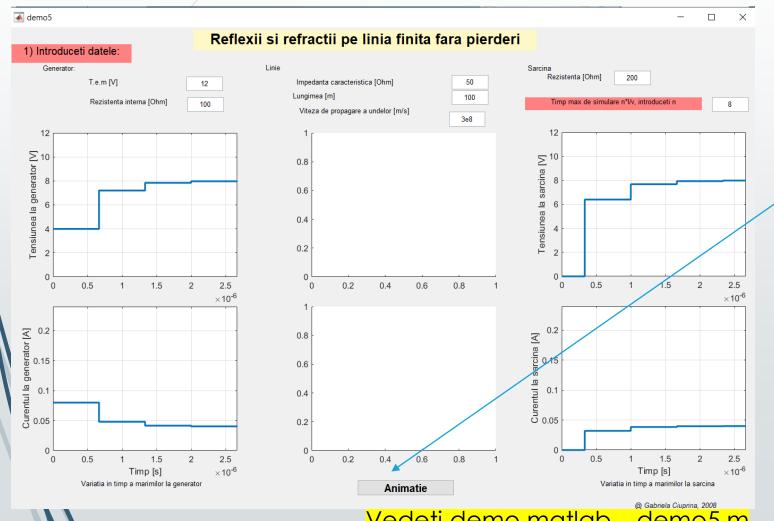
Linie inchisa pe un R adaptat.

Nu exista reflexii.

Reflexiile perturba puternic semnalele digitale transmise pe linii, deci acestea trebuie adaptate.

Se spune ca linia adaptata este "transparenta", indiferent de lungimea ei.

1. Concepte utile 1.3. Reflexia pe linia fara pierderi. Adaptare.

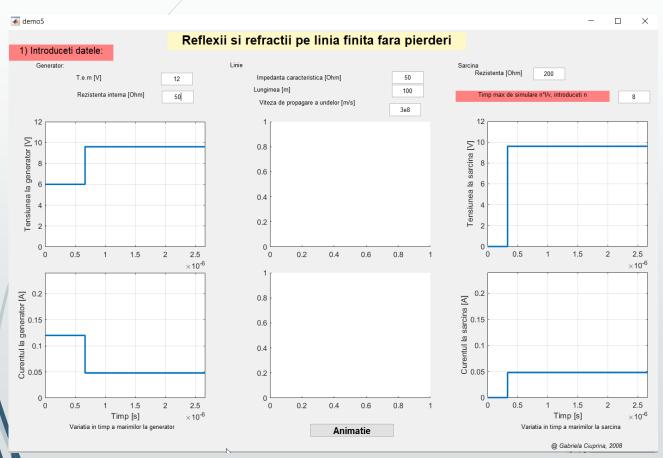
Puteti vedea animatia, si reflectarea semnalului la ambele capete.

Aici nici sarcina nici generatorul nu sunt adaptate

12/5/2022

Vedeti demo matlab – demo5.m

Concepte utile Reflexia pe linia fara pierderi. Adaptare.

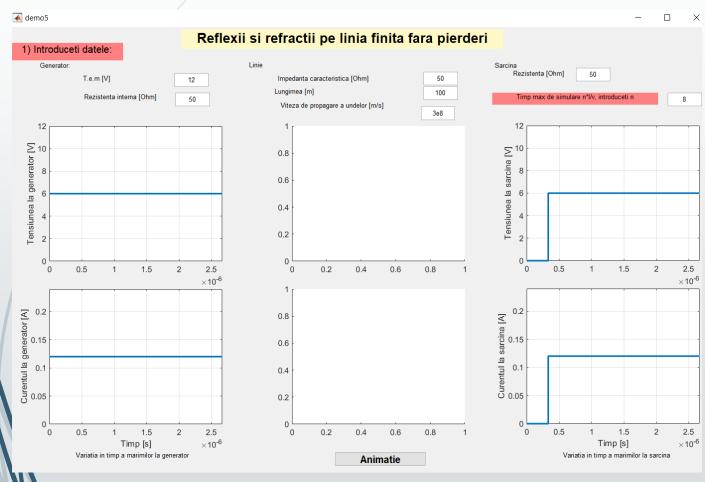
Aici generatorul este adaptat, dar sarcina nu.

Are loc o singura reflexie la sarcina.

Unda inversa generate de aceasta reflexie nu mai este reflectata cand ajunge la generatorl

F3-EM, 2022-2023

Concepte utile Reflexia pe linia fara pierderi. Adaptare.

Aici atat generatorul este adaptat cat si sarcina

Nu are loc nicio reflexie.

Se observa doar intarzierea semnaluui.

F3-EM, 2022-2023 12/5/2022

Concepte utile Coeficientul de reflexie

Pp. o linie fora pierderi si o sarcina rezistiva

 $\int_{I} Z_{I}$

 $\Gamma = \frac{Z_L - Z_0}{Z_L + Z_0}$

Coeficient de reflexie

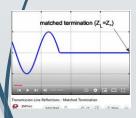
$$u_{i1}(0,t) = \Gamma u_{d1}(0,t)$$

Linia adaptata : $Z_L = Z_0 \Rightarrow \Gamma = 0$

nu exista reflexii

Vedeti animatie de la

ttps://www.you.ube.com/watch?v=C0VFNrkB &list=PL2fRCJ.WQiS8B-1R7fE5 ZIX7/-RF3&index=3

Linia in **scurt**:

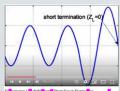
$$Z_L = 0 \Rightarrow \Gamma = -1$$

totul se reflecta, unda reflectata este cu semn schimbat fata de una incidenta

Daca unda incidenta este sinusoidala, atunci apar unde stationare.

$$u_1(x,t) = E_0 \sin(\omega t - \beta x) - E_0 \sin(\omega t + \beta x) = E_0 \left(\sin \frac{\omega t - \beta x + \omega t + \beta x}{2} \sin \frac{\omega t - \beta x - \omega t - \beta x}{2} \right)$$

 $u_1(x,t) = E_0 \sin(\omega t) \sin(\beta x)$

https://www.youtube.com/watch?v =Rs3dfV4Hi w&list=PL2fRCJxWQiS8B-Crl1R7fE5 ZIX7iFRF3&index=1

Search

Linia in gol: $Z_L \rightarrow \infty \Rightarrow \Gamma = 1$

totul se reflecta, unda reflectata este identica cu unda incidenta a de una incidenta

Daca unda incidenta este sinusoidala, atunci apar unde staționare.

https://www.youtube.com/watch?v=qxG 30qRUAl8&list=PL2fRCJxWQiS8B-Cr11R7fE5 ZIX7iFRF3&index=3

Va recomandam cu caldura canalul Youtube
EMViso si playlist-ul "Matching networks and
design tools" https://www.youtube.com/playlist?list=PL2fRCJxWQiS eJhVoYMeFRk1Ew1OqYz0g

by Kathryn Leigh Smith, Asst. Prof. in the Department of Electrical and Computer Engineering at the University of North Carolina-Charlotte in partnership with Ansys.

Concepte utile Linia cu pierderi

Lina cu pierderi este caracterizata de toti cei 4 parametri lineici: $R_l\left[\frac{\Omega}{m}\right]$, $L_l\left[\frac{H}{m}\right]$, $G_l\left[\frac{S}{m}\right]$, $C_l\left[\frac{F}{m}\right]$.

Pentru o propagare a semnalelor fara distorsiuni trebuie indeplinita conditia Heaviside*:

https://en.wikipedia.org/wiki/Oliver_Heaviside

$$\frac{R_l}{L_l} = \frac{G_l}{C_l} \stackrel{\text{not}}{=} \frac{1}{\tau}$$

ConditiaHeaviside poate fi indeplinitaprin pupinizare (inserierea periodica de bobine pe linie – se numesc bobine Pupin)

https://en.wikipedia.org/wiki/Loading_coil

https://en.wikipedia.org/wiki/Mihajlo_Pupin

In acest caz

$$\alpha = \sqrt{R_l G_l}$$

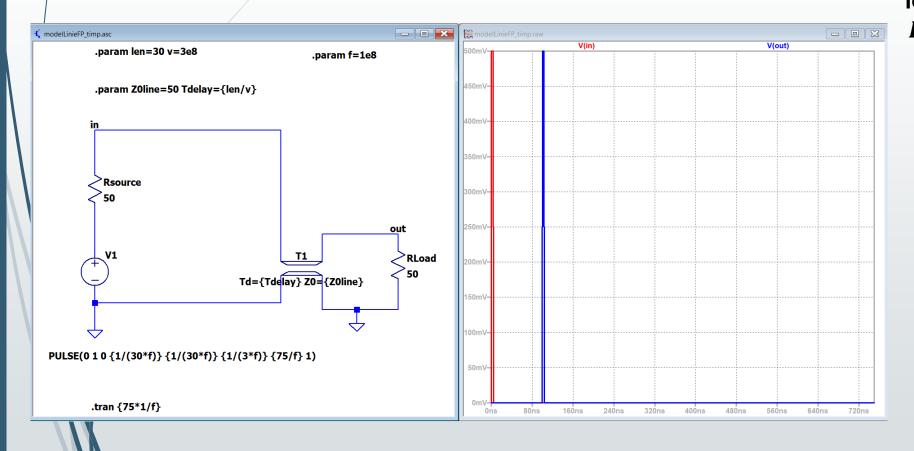
Semnalele se propaga atenuat dar nedistorsionat.

$$v = \frac{1}{\sqrt{L_l C_l}} \qquad Z_c = \sqrt{\frac{L_l}{C_l}} \stackrel{\text{not}}{=} Z_0$$

*Linia cu pierderi se analizeaza mai simplu in regim armonic permanent, vedeti cap 4 din curs pentru detalii suplimentare.

2. Experimente virtuale #1 a)

Intarzierea semnalelor transmise pe linie

Linie fara pierderi, adaptata si la sarcina si la generator.

$$R_S=50~\Omega, Z_0=50~\Omega, Z_L=50~\Omega$$

Sursa genereaza un impuls cu valoarea maxima de 1 V.

La borna in amplitudinea este de 500 mV pentru ca la bornele de intrare de la linie, impedanta echivalenta este 50 Ohm.

Intarzierea semnalului la sarcina este corelata cu lungimea liniei.

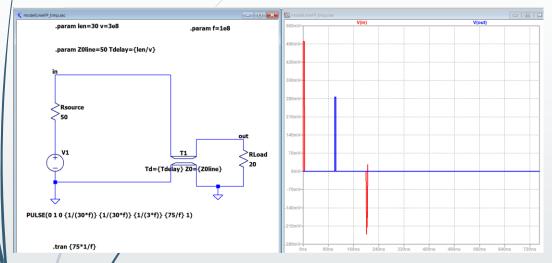
30 m/3e8 m/s = 100 nsec

F3-EM, 2022-2023 12/5/2022

2. Experimente virtuale #1b)

Linie fara pierderi, adaptata numai la generator.

Intarzierea semnalelor transmise pe linie

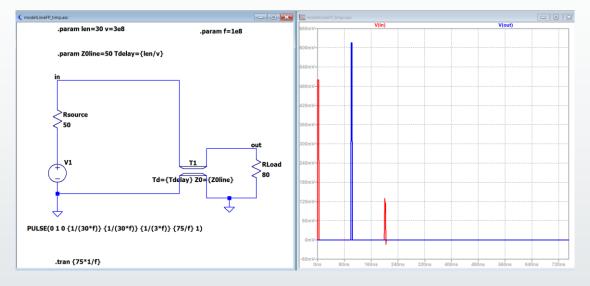

$$R_S \neq 50 \Omega$$
, $Z_0 = 50 \Omega$, $Z_L = 20 \Omega$

$$R_S \neq 50 \ \Omega, Z_0 = 50 \ \Omega, Z_L = 20 \ \Omega$$

$$\Gamma_L = \frac{Z_L - Z_0}{Z_L + Z_0} = \frac{20 - 50}{20 + 50} = -0.43$$

$$\Gamma_S = \frac{Z_S - Z_0}{Z_S + Z_0} = \frac{50 - 50}{50 + 50} = 0$$

$$R_S = 50 \,\Omega, Z_0 = 50 \,\Omega, Z_L = 80 \,\Omega$$

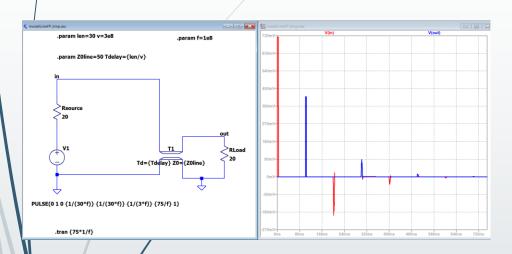
$$\Gamma_L = \frac{Z_L - Z_0}{Z_L + Z_0} = \frac{80 - 50}{80 + 50} = 0.23$$

$$\Gamma_S = \frac{Z_S - Z_0}{Z_S + Z_0} = \frac{50 - 50}{50 + 50} = 0$$

2. Experimente virtuale #1c)

Linie fara pierderi, neadaptata la ambele capete.

Intarzierea semnalelor transmise pe linie

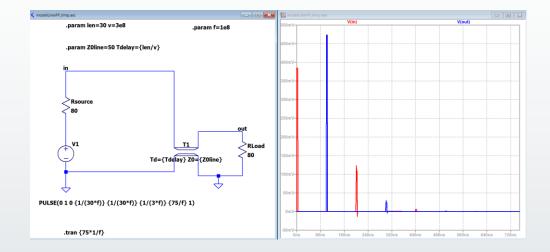

$$R_S \neq 20 \Omega, Z_0 = 50 \Omega, Z_L = 20 \Omega$$

$$R_S \neq 20 \ \Omega, Z_0 = 50 \ \Omega, Z_L = 20 \ \Omega$$

$$\Gamma_L = \frac{Z_L - Z_0}{Z_L + Z_0} = \frac{20 - 50}{20 + 50} = -0.43$$

$$\Gamma_S = \frac{Z_S - Z_0}{Z_S + Z_0} = \frac{20 - 50}{20 + 50} = -0.43$$

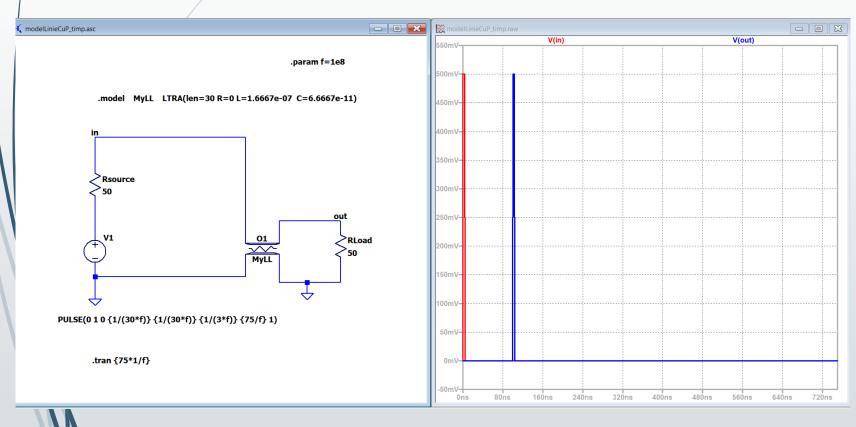
$$R_S = 80 \,\Omega, Z_0 = 50 \,\Omega, Z_L = 80 \,\Omega$$

$$\Gamma_L = \frac{Z_L - Z_0}{Z_L + Z_0} = \frac{80 - 50}{80 + 50} = 0.23$$

$$\Gamma_S = \frac{Z_S - Z_0}{Z_S + Z_0} = \frac{80 - 50}{80 + 50} = 0.23$$

2. Experimente virtuale #2 a)

Folosirea unui model de linie cu pierderi in LTSPICE. Nu este posibil decat cazul $G_l=0$

Se dau: lungimea liniei si parametrii lineici R_l, L_l, C_l .

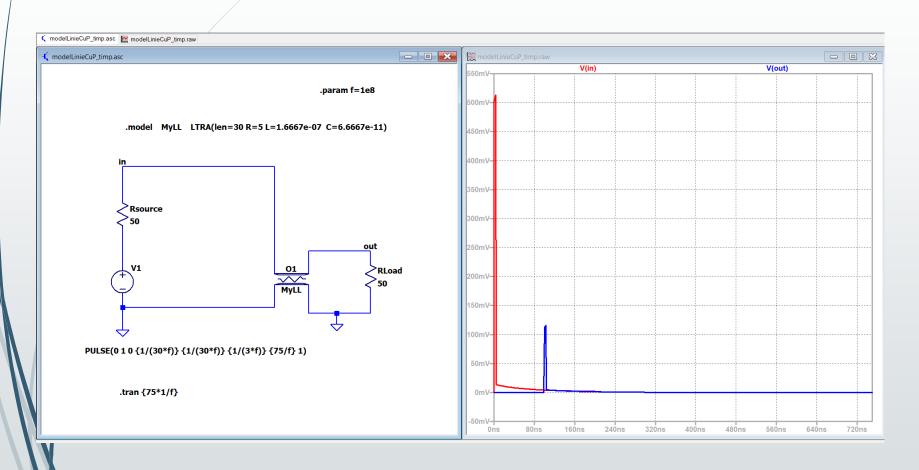
Acest exemplu reprezinta de fapt linia far pierderi din exemplele anterioare:

$$R_l = 0$$

$$L_l = \frac{Z_0}{c} = \frac{50}{3 \cdot 10^8} = 1.6667 \cdot 10^{-7} \frac{\text{H}}{\text{m}}$$

$$C_l = \frac{1}{Z_0 c} = \frac{1}{50 \cdot 3 \cdot 10^8} = 6.6667 \cdot 10^{-11} \frac{F}{m}$$

2. Experimente virtuale #2 b)

Linia anterioara dar

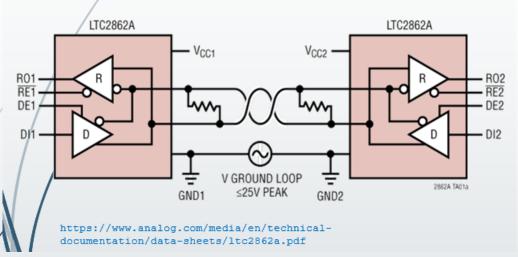
$$R_l = 5\frac{\Omega}{m}$$

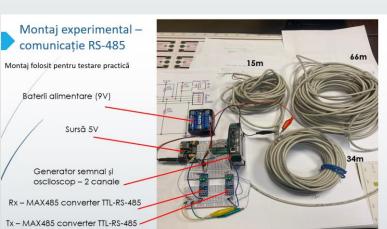
Semnalul se atenueaza.

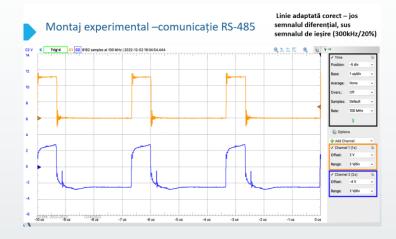
F3-EM, 2022-2023

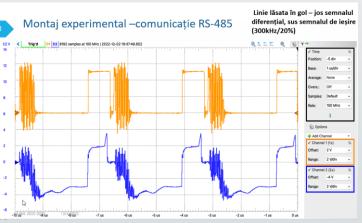
3. Experiment real

Vedeti detalii in aplicatii5_F3_partea2.pdf

F3-EM, 2022-2023 12/5/2022

CONCLUZIE

Parametrii lineici determina

- intarzierea si perturbarea semnalului transmis pe linie, deci si
- frecventa maxima la care poate fi folosit un cablu pentru transmiterea datelor digitale.

Adaptarea inseamna asigurarea **egalitatii dintre impedanta sarcinii si impedanta liniei**. Ea trebuie realizata la **ambele capete** ale unei linii pe care se transmit semnale.

F3-EM, 2022-2023 12/5/2022

Notare

Rezolvati quiz-ul P5.

- Pentru bonus (pana in saptamana 14)
 - crearea unor figuri/animatii proprii illustrative pentru cursul de EM, folosind coduri proprii si instrumente software mai performante, de exemplu https://vtk.org/,
 https://www.paraview.org/
 - realizarea unor experimente virtuale/reale care sa ilustreze conceptele discutate.